

**KAKSOIS-
KANSALAISUUS,**

**TURVALLISUUS JA
YHDEN-
VERTAISUUS**

Kaksoiskansalaisuus, turvallisuus ja yhdenvertaisuus

Text – Kristian Ostanin & Erik Toikka

Venäjänkieliset ovat suurin vieraskielinen vähemmistö Suomessa (THL, 2025), ja tällä hetkellä Suomessa asuu noin 100,000 venäjänkielistä. Tilastokeskuksen mukaan Suomessa oli vuonna 2024 noin 41,000 Venäjän kaksoiskansalaista. Venäjän kaksoiskansalaiset ovat kuitenkin alttiita syrjinnälle, ja tämä näkyy myös työmarkkinoilla (Vähemmistövaltuutettu, 2010; Larja ym., 2012). Artikkelimme tuo esiin epäkohtia, jotka vaikuttavat Suomessa asuvien Venäjän kaksoiskansalaisten työnhakuun.

Venäjän laajamittaisen hyökkäyksen Ukrainaan alettua poliittinen ilmapiiri Suomessa on kiristynyt venäläisiä kohtaan. Heistä monet ovat kaksoiskansalaisia, ja sodan seuraukset ovat vaikuttaneet heihin laajasti. Käsittelemme artikkelissamme Suomen ja Venäjän kaksoiskansalaisten kokemuksia työhaussa ja valintaprosesseissa sekä sitä, miten ne ovat monesti ristiriidassa eri lakien kanssa.

Käymme läpi lainsäädäntöä ja turvallisuusselvityskäytäntöjä sekä tarkastelemme laeissa ja periaatteissa esiintyviä ristiriitoja. Tämän jälkeen esittelemme neljän haastateltavan kokemuksia työhausta kaksoiskansalaisena. Lopuksi käsittelemme yhdenvertaisuutta ja oikeudellisia kysymyksiä sekä ilmiön laajempaa yhteiskunnallista merkitystä.

Katsaus lainsäädäntöön ja turvallisuusselvityskäytäntöihin

Suomen lainsäädäntö sääntelee julkisiin virkoihin liittyviä kelpoisuusvaatimuksia kansallisen turvallisuuden näkökulmasta. Perustuslaki (PL 6 §) kieltää syrjinnän kansalaisuuden perusteella, mutta mahdollistaa kansalaisuusvaatimuksen asettamisen lailla tietyille julkisille viroille (PL 125 § 1 mom.),

kunhan tämä on rajattua ja perusteltua. Lain mukaan kaksoiskansalaisuus ei pääsääntöisesti estä virkaan nimittämistä.

Vuonna 2017 hallituksen esityksestä HE 70/2017 vp virkamieslakiin lisättiin (8 c §) velvoite varmistaa, ettei nimitettävällä ole virkaan kuuluvien tehtävien asianmukaista hoitoa vaarantavia sidonnaisuuksia. Turvallisuusselvityslaki (TSL) on keskeinen mekanismi riskienhallinnassa. TSL (3 § 1 mom. 9 a kohta) määrittää ulkomaansidonnaisuudet kattavasti, sisältäen nykyiset ja aikaisemmat kansalaisuudet, ulkomailla olevan varallisuuden sekä läheiset, jotka ovat toisen valtion kansalaisia. TSL 11 § 3 momentti edellyttää ulkomaansidonnaisuuksien osalta tapauskohtaista kokonaisharkintaa, jossa arvioidaan todennäköisyyttä sille, että sidonnaisuus altistaa henkilön epäasialliselle vaikuttamiselle tai painostukselle.

Sisäministeriön mukaan luotettavuuden arvioinnissa olennaista on, voisiko ulkomaansidonnaisuus altistaa selvityksen kohteen ei-toivotulle vaikuttamiselle.

Selvityksiä laativat suojelupoliisi (supo) sekä Puolustusvoimien tehtäviin hakeutuvien osalta Pääesikunta. Vuonna 2018 Puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen sotilasvirkoihin ja niihin johtaviin opintoihin liittyviä kelpoisuusvaatimuksia tiukennettiin HE 252/2018:n pohjalta siten, että nimitys tai valinta edellyttää, ettei henkilöllä ole sidonnaisuutta, joka voisi vaarantaa valtion turvallisuutta tai maanpuolustusta. Sotilasviroissa edellytetään ehdotonta lojaalisuutta Suomen valtiota kohtaan.

Vaikka suojelupoliisi ja Pääesikunta laativat selvitykset, tekee lopullisen päätöksen rekrytoinnista vastaava viranomainen.

TSL 11 § 3 momentti:

Toimivaltaisen viranomaisen on selvityksen kohteen ulkomaansidonnaisuuksien merkitystä selvityksen lopputulosta harkitessaan otettava erityisesti huomioon:

1 | ulkomaansidonnaisuuksien merkitys selvityksen perusteena olevan tehtävän kannalta;

2 | ulkomaansidonnaisuuksien luonne, kesto ja jatkuvuus;

3 | sen todennäköisyys, että ulkomaansidonnaisuus altistaa selvityksen kohteen hyväksikäytölle, painostukselle, lahjomiselle tai muulle epäasialliselle vaikuttamiselle;

4 | sen todennäköisyys, että ulkomaansidonnaisuus muulla kuin 3 kohdassa tarkoitettulla tavalla on omiaan vaarantamaan selvityksen kohteen mahdollisuuksia ja kykyä huolehtia selvityksen perusteena olevaan tehtävään kuuluvista velvollisuuksista riippumattomasti ja muutoinkin luotettavasti

Ristiriidat lakien ja periaatteiden kanssa

Perustuslaki takaa kansalaisten yhdenvertaisuuden, ja yhdenvertaisuuslaki kieltää syrjinnän kansalaisuuden ja alkuperän perusteella. Valtion laillinen oikeus turvata kansallinen turvallisuus voi kuitenkin johtaa toimiin, jotka ovat jännitteessä yhdenvertaisen kohtelun kanssa. Heli Askola tuo esiin artikkelissaan “Discrimination Against Dual Nationals in the Name of National Security: A Finnish Case Study” (2022), että Puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen sotilasviroissa sekä niihin johtavissa opinnoissa vaadittava kelpoisuus, ettei henkilöllä ole turvallisuutta vaarantavaa ulkomaansidonnaisuutta, voi johtaa välilliseen syrjintään kansallisen tai etnisen alkuperän perusteella. Riskin hän näkee erityisesti suomalais-venäläisten kaksoiskansalaisten kohdalla. Askolan mukaan rajoittamalla kaksoiskansalaisten pääsyä tietyille urille heidät asetetaan ”vähemmän kuuluvaksi” verrattuna niihin, joilla on yksi kansalaisuus. Tämä luo vaaran, että kaksoiskansalaisuus muodostuu akseliksi, joka syventää vähemmistöjen marginalisoitumista (Askola, 2022). Kaksoiskansalaisuus saatetaan nähdä siis riskinä, joka liittyy epäasiallisen vaikuttamisen ja painostamisen mahdollisuuteen. Tässä syntyy kuitenkin jännite yhdenvertaisuusperiaatteen ja syrjintäkiellon kanssa. Lainsäädännön tulisivikin edellyttää tehtävän todellisiin vaatimuksiin perustuvaa yksilöllistä riskinarviointia, minimoida ryhmien väliset erot ja perustella poikkeukset yhdenvertaisesta kohtelusta huolellisesti.

Turvallisuusselvityslain mukaan sidonnaisuuden arvioinnin on oltava tapauskohtaista. Askola viittaa artikkelissaan korkeimmassa hallinto-oikeudessa käsiteltyyn tapaukseen (KHO:2020:86), jossa poliisiammattikorkeakoulun valintakokeen läpäissyt A menetti opiskeluoikeuden turvallisuusselvityksessä ilmenneiden ulkomaansidonnaisuuksien – käytännössä Venäjän kaksoiskansalaisuuden ja perhesiteiden – vuoksi. Askolan mukaan kuitenkin se, että jopa vähäiset siteet Venäjään ovat riittäneet hylkäämään hakijan poliisikoulutuksen, osoittaa, että kansallisen turvallisuuden nimissä tehdyt erottelut voivat olla ristiriidassa oikeasuhtaisuuden vaatimuksen kanssa. Tämä jättää epäselväksi, miten turvallisuutta vaarantava sidonnaisuus käytännössä arvioidaan ja voi johtaa epä johdonmukaiseen soveltamiseen.

Esimerkitapauksia

Haastattelimme neljää kaksoiskansalaista, jotka ovat hakeneet eri tehtäviin mutta pettyneet lopputulokseen. Haastattelujen tarkoitus on havainnollistaa tutkimaamme ilmiötä ja osoittaa, että Askolan (2022) kuvaamia mahdollisesti välilliseen syrjintään viittaavia tilanteita tapahtuu tavallisille kansalaisille, joilla ei ole kytköksiä esimerkiksi Venäjän hallintoon, tai myöskään sellaisia ulkomaansidonnaisuuksia, joita arvioidaan turvallisuusselvityslain 11 §:n 3 momentin mukaisessa kokonaisharkinnassa. Pyysimme haastateltavia kertomaan lyhyesti, mihin tehtävään he hakivat ja millaisia tunteita prosessi herätti. Haastateltavat pysyvät anonymoina.

Henkilö A:

Henkilö A työskenteli tulkkien välitysytyksessä, joka voitti Maahanmuuttoviraston (Migri) tulkkaushankinnan. Ennen työn alkua hän täytti viisi supon turvallisuusselvityslomaketta ja osallistui noin kahden tunnin haastatteluun, jossa selvitettiin Venäjäsuhteita, matkustamisen syitä, kansalaisuutta ja perhetaustaa. Hänet nimettiin Turun Migrin tulkiksi ja hän ehti työskennellä noin kolme kuukautta. Työn jo alettua välitysytyksessä sai häntä koskevan käyttökiellon: supon selvityksen perusteella Maahanmuuttovirasto kielsi tarjoamasta häntä tulkiksi. Henkilö A pyysi kirjalliset perustelut ja sai Tampereen Migrissä tiedon, että häneen katsottiin liittyvän ulkomaansidonnaisuuksista johtuva turvallisuusriski, mutta tarkempia perusteita ei annettu. Henkilö A on kaksikulttuurinen, syntynyt ja kasvanut Suomessa ja samastuu ensisijaisesti Suomeen. Yhteys Venäjään liittyy isoäitiin sekä kieleen ja kulttuuriin. Hänen lojaalisuutensa on hänen mukaansa Suomessa, eikä hänellä ole kytköksiä Venäjän hallintoon. Päätös tuntui A:sta epäreilulta, koska rikosepäilyä ei ollut eikä sidoksia Venäjän viranomaisiin, vain perhe- ja kulttuuriside. Henkilö A toivoo, että viranomaiset perustelisivat riskinarvion ja kertoisivat, miten sitä voisi lieventää. Lisäksi hän toivoo, että kaksikulttuurisuus nähtäisiin voimavarana.

Henkilö B:

Henkilö B haki tutkijaksi yhteen Suomen suurimmista yliopistoista. Hakuilmoituksessa painotettiin kansainvälisiä hakijoita ja prosessi oli englanninkielinen. Haastattelu sujui hyvin, sillä

hänellä on yli 20 vuoden tutkimuskokemus suomalaisessa yliopistossa ja tehtävään vaadittava osaaminen. Hakijoita oli kymmenen, joista yhden kerrottiin olevan suomalainen. Kun Henkilö B kysyi, tarkoitetaanko häntä, koska hänellä on kaksoiskansalaisuus, vastauksena oli: ”Ei, yksi aito suomalainen”. B järkyttyi kommentista ja harkitsi hakuprosessista vetäytymistä. Myöhemmin selvisi, että valinta jäi hänen ja toisen hakijan välille. Heistä yliopisto valitsi toisen hakijan. Kun Henkilö B kysyi, valittiinko tehtävään ”aito suomalainen”, hän ei saanut vastausta.

Henkilö C:

Henkilö C haki korkeakouluharjoittelijaksi Puolustusvoimiin siviilipuolelle. Turvallisuus selvitys käynnistettiin, mutta häntä ei kutsuttu haastatteluun eikä häneltä pyydetty lisäselvityksiä. Lopulta C sai puhelinoiton, jossa kerrottiin, ettei paikkaa myönnetä. Päätöstä ei perusteltu, vaan todettiin ainoastaan, että ratkaisu on tapauskohtainen.

Henkilö C on Suomen ja Venäjän kaksoiskansalainen. Hänen lähisukulaisistaan vain yksi on kaksoiskansalainen. Sukulainen asuu pysyvästi Suomessa eikä hänellä ole vahvoja siteitä Venäjään. C kertoo, ettei hänellä ole myöskään sellaisia ulkomaansidonnaisuuksia kuten sukulaisten, talous- tai omaisuussuhteita. Turvallisuus selvityksen palautteessa mainittiin ainoastaan, ettei väestötietojärjestelmässä ollut merkintää hänen kaksoiskansalaisuudestaan. Vanhemmat eivät aikoinaan ilmoittaneet väestötietojärjestelmään lapsen toista kansalaisuutta epä-tietoisuuden vuoksi. Tämä oli haastateltavalle uutista, eikä hän ollut tietoinen asiasta.

Suomen kansalaisella on velvollisuus ilmoittaa väestötietojärjestelmään ulkomaan kansalaisuudesta. C oli kuitenkin itse ilmoittanut kaksoiskansalaisuutensa selvityslomakkeessa. Puolustusvoimien viranomaisen mukaan rekisterimerkinnän puute ei ollut suora syy harjoittelupaikan menetykselle, vaan asia on sen mukaan tapauskohtainen.

Koska yksilöllistä ja tehtävään sidottua riskiperustetta ei esitetty eikä mahdollisuutta täydentää tietoja tarjottu, haastateltava epäilee kielteisen päätöksen perustuneen kaksoiskansalaisuuteen. C kertoo syntyneensä Suomessa ja olevansa täysin lojaali

Suomea kohtaan. Haastateltava kertoo haluavansa käyttää Venäjän osaamistaan yhteiskunnan hyväksi, mutta kokee, että se ei ole mahdollista samalla tavalla kuin muille suomalaisille. Hänen mielestään myös pelkästään yhden maan kansalainen voi joutua uhkailun ja vaikuttamisen kohteeksi, joten kaksoiskansalaisuuden korostaminen tuntuu hänestä epäoikeudenmukaiselta.

Henkilö D:

Henkilö D valittiin Maanpuolustuskorkeakouluun kadetiksi, mutta opiskelupaikka peruttiin turvallisuus selvityksen vuoksi. Muutamaa vuotta myöhemmin hänet valittiin rauhanturvaajaksi Libanoniin. Haastateltava pääsi turvallisuus selvityksistä ”läpi”, mutta ulkoministeriön kansallinen turvallisuusviranomaisen (NSA) päätti päivää ennen lähtöä, ettei hän ole sopiva tehtävään kaksoiskansalaisuuden vuoksi. Eniten Henkilö D:tä harmittaa, että hän pystyy hakemaan tehtäviin, käymään koulutuksia ja käyttämään aikaa ja rahaa, mutta maaliviivalla odottaa kielteinen yllätys. Hän kertoo haluavansa palvella Suomea ja edistää sen turvallisuutta sekä käyttää osaamistaan Suomen hyväksi.

Haastattelujen yhteenveto

Haastateltavat kokevat, että kielteiset päätökset tehtiin kaksoiskansalaisuuden perusteella. Viranomaisten antamien perustelujen perusteella tätä ei voida kuitenkaan yksiselitteisesti osoittaa.

Haastateltavat ovat joutuneet omasta mielestään epä-reiluihin tilanteisiin. Haastateltavat korostavat lojaalisuuttaan Suomelle ja identifioituvat suomalaisiksi, vaikka taustat ovat moninaisia. Heidän mukaansa heidän osaamisellaan olisi paljon annettavaa Suomessa, mutta työmahdollisuuksia poissuljetaan monissa paikoissa.

Haastateltavat kokevat, että perustelut kielteisille päätöksille olivat puutteelliset tai niitä ei annettu lainkaan, minkä vuoksi he katsovat olevansa työnhaussa heikommassa asemassa kuin ne, joilla ei ole Venäjän kaksoiskansalaisuutta. Haastattelujen perusteella päätösten läpinäkyvyys on puutteellista eikä hakijoille aina kerrota, miten arvio muodostui tai miten riskiä voisi lieventää. Hallinnolliset ja rekisteritekniset puutteet, kuten virheelliset

väestötiedot, voivat vaikuttaa arvioon ilman mahdollisuutta täydentää tietoja ajoissa. Prosessit aiheuttavat hakijoille ajallisia ja taloudellisia kustannuksia, kun hylkäys tulee vasta loppuvaiheessa. Poissulkeminen kaventaa hakijajoukkoa ja pahentaa osaajavajetta erityisesti Venäjä-osaamista vaativissa tehtävissä.

Yhdenvertaisuus ja oikeudelliset kysymykset

Useat kannanotot ovat tuoneet esiin jännitteen kansallisen turvallisuuden turvaamisen ja yhdenvertaisuusperiaatteen välillä erityisesti silloin, kun arvioidaan kaksoiskansalaisten soveltuvuutta luottamustehtäviin (Askola, 2022; Yhdenvertaisuusvaltuutettu, 2017). Valtiolla on oikeus varmistaa kansallinen turvallisuus ja maanpuolustus, ja turvallisuuden suojeleminen on hyväksyttävä peruste erilaiselle kohtelulle. Yhdenvertaisuuslaki (1325/2014) kuitenkin edellyttää, että poikkeamien on oltava suhteellisia ja huolellisesti perusteltuja. Rajanveto kansallisen turvallisuuden ja syrjinnän välillä kulkee siinä, tunnistavatko viranomaiset todellisia yksilöllisiä riskejä vai tekevätkö he päätöksiä oletusten perusteella. Meijers-komitea (2020) tulkitsee Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytäntöä niin, että kansalliseen turvallisuuteen vetoavien rajoitusten ja tavoitellun turvallisuusedun välillä on oltava kohtuullinen suhde, eikä pelkkä kaksoiskansalaisuus voi ihmisoikeusvelvoitteiden valossa olla rajoituksen ratkaiseva peruste.

Onko Venäjän kaksoiskansalaisilla vähemmän oikeuksia?

Askolan mukaan kaksoiskansalaisuus on Suomessa noussut tekijäksi, joka voi johtaa välilliseen syrjintään etnisen tai kansallisen alkuperän perusteella. Tämä koskee erityisesti suomalais-venäläistä vähemmistöä, joka on jo ennestään altis syrjinnälle.

Lainsäädäntö mahdollistaa tietyn harkintavallan, ja esimerkiksi laki puolustusvoimien ammattivirkojen kelpoisuudesta antaa viranomaiselle oikeuden jättää

henkilö nimittämättä virkaan, jos arvioidaan, että hänen ulkomaansidonnaisuutensa saattaa vaarantaa valtion turvallisuuden. On epäselvää, katsotaanko Venäjän kaksoiskansalaisuus jo sinänsä tällaiseksi riskiksi (Askola, 2022). Tämä harkintavalta voi johtaa epä johdonmukaiseen soveltamiseen ja suhteettomaan poissulkemiseen.

Käytännössä viitteitä oikeuksien kaventumisesta näkyy turvallisuuspalveluslain (726/2014) soveltamisessa, kuten tapauksessa, jossa poliisiammattikorkeakoulun valintakokeen läpäissyt A menetti paikkansa suojelupoliisin turvallisuuspalveluksen perusteella.

Venäjän kaksoiskansalaisia on myös pyritty epävirallisesti sulkemaan pois turvallisuusluokittelemattomista tehtävistä, kuten varuskuntaravintolan keittiöapulaisen pestistä (MTV Uutiset, 2018). Lisäksi vuonna 2017 uutisoitiin väitteistä, joiden mukaan Puolustusvoimat oli ottanut käyttöön käytännön, jossa Suomen ja Venäjän kaksoiskansalaisia suljettiin pois ammatillisista viroista ja varusmiehiä rajoitettiin koulutuksessa, joka vaatii pääsyä turvallisuustietoihin (Yle, 2017).

Askola huomauttaa, että tällaiset käytännöt viittaavat siihen, että kaksoiskansalaisuudesta on tullut eräänlainen salaisen syrjinnän peruste, mikä on luonut suomalais-venäläisistä ”epäilyttävän ryhmän” yhteiskunnan sisällä.

Laajempi yhteiskunnallinen merkitys

Suomi tarvitsee Venäjä-osaamista nyt ja tulevaisuudessa. Venäjänkieliset muodostavat maan

“SUOMI TARVITSEE VENÄJÄ-OSAAMISTA NYT JA TULEVAISUUDESSA.”

suurimman vieraskielisen vähemmistön, ja heidän kieli- ja kulttuuritaitonsa ovat merkittävä voimavara erityisesti turvallisuus- ja ulkoasiainhallinnon tehtävissä. Suomessa asuvien venäjänkielisten ylijäräinen arki tarkoittaa sosiaalisia ja kulttuurisia suhteita Venäjään (Oivo ym., 2021), ei suhteita Venäjän valtioon. Tämä yhteys tuottaa ymmärrystä,

joka auttaa viranomaisia tulkitsemaan kehitystä rajan molemmin puolin ja vahvistaa Suomen kriisinkestävyyttä.

Ennen Ukrainan sodan kiristämää ilmapiiriä Suomen ja Venäjän kaksoiskansalaisia pidettiin selkeänä voimavarana (Yle, 2025). Vaikka suhteet ovat sittemmin heikentyneet, syvälinen Venäjä-tuntemus on edelleen keskeistä ulkoisen ja sisäisen turvallisuuden kannalta.

Useat kaksoiskansalaiset ilmaisevat sitoutumistaan Suomeen konkreettisilla tavoilla, esimerkiksi suorittamalla asepalveluksen ja osallistumalla suomalaisen yhteiskunnan ja maanpuolustuksen toimintaan. Haastatteluissa kaksoiskansalaiset kuvaavat tapoja osoittaa sitoutumistaan Suomeen: haastateltava C korostaa haluavansa käyttää Venäjä-osaamista suomalaisen yhteiskunnan hyväksi työskentelemällä Puolustusvoimien siviilitehtävissä, ja haastateltava D:n tapauksessa hän painottaa haluaan parantaa Suomen turvallisuutta ja palvella Suomea sotilasuralla. Suomalaisessa tutkimuksessa asepalvelus liitetään laajemminkin yksilön identiteettiin, lojaalisuuteen ja aktiiviseen kansalaisuuteen eli haluun toimia Suomen hyväksi ja sen turvallisuuden puolesta (Bontenbal ym., 2025).

Jos kansallisen turvallisuuden virkoihin kohdistetaan oletusarvoista epäluuloa tiettyä ryhmää kohtaan, vaarana on osajien syrjäytyminen ja kuulumisen tunteen heikkeneminen (Oivo ym., 2021). Sen sijaan, että kaksikulttuurisuutta pidettäisiin riskinä, sitä tulisi hyödyntää strategisena voimavarana, joka vahvistaa Suomen ymmärrystä, turvallisuutta ja yhteiskunnallista eheyttä.

Kohti läpinäkyvää ja yksilöllistä harkintaa

Turvallisuusselvityskäytäntöjä olisi mahdollista kehittää läpinäkyvämpään ja yksilöllisempään suuntaan. Arvioinnin painopiste voisi siirtyä muodollisista seikoista, kuten kaksoiskansalaisuudesta, kohti tapauskohtaisesti arvioitavia riskejä. Hakijoille olisi hyödyllistä tarjota selkeämpi mahdollisuus tulla kuulluiksi, toimittaa lisäselvityksiä ja saada ymmärrettävät perustelut päätöksille. Samalla työnantajille suunnattua ohjeistusta voisi täsmentää siten, että se tukee suhteellisuusperiaatteen ja yhdenvertaisuuden toteutumista.

Venäjän hyökkäyssodan pitkittyessä Venäjä-osaamisen tarve säilyy olennaisena myös valtionhallinnon eri tehtävissä. Tämä herättää tarpeen arvioida turvallisuusselvitysten käytäntöjä siten, että ne tukevat yhtä aikaa turvallisuuden varmistamista ja yhdenvertaisia mahdollisuuksia työelämässä. Pitää muistaa, että Suomen maantieteellinen sijainti ja historialliset yhteydet tekevät naapuruussuhteista ja kaksoiskansalaisuudesta pysyviä osia yhteiskunnan todellisuutta, mikä korostaa tarvetta harkituille ja johdonmukaisille käytännöille turvallisuusselvityksissä ja rekrytointipäätöksissä.

Yhteenveto

Venäjän kaksoiskansalaisten asema Suomessa on monin tavoin ristiriitainen. Vaikka perustuslaki ja

“VENÄJÄN KAKSOISKANSALAISTEN ASEMA SUOMESSA ON MONIN TAVOIN RISTIRIITAINEN.”

yhdenvertaisuuslaki takaavat kansalaisten tasavertaisen kohtelun, käytännön turvallisuusselvitykset ja viranomaiskäytännöt voivat johtaa siihen, että kaksoiskansalaiset suljetaan pois tietyistä tehtävistä, erityisesti valtion ja turvallisuussektorin viroista. Kiristynyt poliittinen ilmapiiri Krimin miehityksen jälkeen on lisännyt epäluuloa venäläistaustaisia kohtaan, mikä on heijastunut työhaussa syrjivinä käytäntöinä ja puutteellisina perusteluina kielteisille päätöksille (MTV Uutiset, 2018).

Lainsäädäntö edellyttää tapauskohtaista harkintaa ulkomaansidonnaisuuksien arvioinnissa. Erityisesti Suomen ja Venäjän kaksoiskansalaisuuteen on kuitenkin joissakin viranomaiskäytännöissä ja julkisessa keskustelussa liitetty merkittäviä turvallisuusrisikinäkökulmia (Yle, 2017). Tämä on voinut johtanut tilanteisiin, joissa muodollinen kansalaisuus painaa enemmän kuin yksilön todellinen lojaalisuus ja sitoutuminen Suomeen. Haastattelut osoittavat, että moni kaksoiskansalainen kokee tullessaan epäoikeudenmukaisesti kohdelluksi ja menettäneensä mahdollisuuksia tehtäviin, joihin heillä olisi ollut koulutuksen ja osaamisen perusteella täydet valmiudet.

Kansallisen turvallisuuden ja yhdenvertaisuuden välinen jännite korostaa tarvetta läpinäkyvälle, suhteellisuutta noudattavalle päätöksenteolle. Pelkkä kaksoiskansalaisuus ei saa olla este työsaannille, vaan arvioinnin on perustuttava todellisiin riskeihin ja yksilölliseen harkintaan.

Venäjä-osaamisen merkitys suomalaisessa yhteiskunnassa on samalla suurempi kuin koskaan. Venäjänkielisten ja kaksoiskansalaisten potentiaalin hyödyntäminen edellyttää, että kaksikulttuurisuutta ei nähdä uhkana vaan voimavarana, ja että turvallisuusselvityskäytännöt uudistetaan tukemaan tätä periaatetta.

Kirjallisuus

Askola Heli. 2022. Discrimination Against Dual Nationals In The Name Of National Security: A Finnish Case Study. Monash University Faculty of Law Legal Studies Research Paper.

Bontenbal, I., Riikonen, R., & Kosonen, J. 2025. A Weberian analysis of the perspectives of individuals with a migrant background regarding joining military service in Finland. *Sociologia*, 62(1), 39–54.

Larja, L., Wariu, J., Sundbäck, L., Liebkind, K., Kandolin, I & Jasinskaja- Lahti, I. 2012. Discrimination in the Finnish Labor Market: An Overview and a Field Experiment on Recruitment. MEE Publications, no. 16, vol. 2012, Työ- ja elinkeinoministeriö.

Meijers-komitea. 2020. Policy brief on ‘Differential treatment of citizens with dual or multiple nationality and the prohibition of discrimination’.

MTV Uutiset. 2018. Venäjän kaksoiskansalaisen syrjinnästä nostettiin syyte – ei päässyt varuskuntaravintolan keittiöön töihin | MTV Uutiset

Oivo, T, Davydova-Minguet, O & Pöllänen. 2021. Puun ja kuoren välissä: Ristiriitaiset lojaliteettivaatimukset Suomen venäjänkielisten yllirajaisessa arjessa. Arjen turvallisuus ja muuttoliikkeet., II, Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki, Sivut 60–90.

Tilastokeskus, 2024.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). 2025. Kulttuurisesti moninainen Suomi. Haettu 15.11.2025.

Vähemmistövaltuutettu (nyk. Yhdenvertaisuusvaltuutettu). 2010. Venäjänkielisten työllistyminen ja työsyryntä 2010.

Yhdenvertaisuusvaltuutettu. 2017. Yhdenvertaisuusvaltuutetun lausunto hallituksen esitysluonnoksesta valtion virkamieslain ja turvallisuusselvityslain muuttamiseksi sekä eräksi niihin liittyviksi laeiksi.

Yle. 2017. Puolustusvoimat laittoi Venäjän kaksoiskansalaiset erityistarkkailuun – myös varusmiesten toimintaa on alettu rajoittaa | Yle <https://yle.fi/a/3-9433295>

Yle, 2025. Suhtautuminen kaksoiskansalaisiin on muuttunut – Merja Kyllönen: Onko kaksoiskansalainen automaattisesti venäjämielinen? | Kotimaa | Yle .